

Pasakas, patarlės, priežuodė, pakeiksnuojėmā – žemaitėškā

MONČIENĖ Alduona Jedvīga (Skouds)

PASAKA BE GALA

Gīvena karta buočė. Anodo toriejė katėnieli vardo Rainis. Dėdėlė mīliejė ė tuopuojė, skanė šierė, gluostė, nieka anam negailiejė. Vuo Rainis vėsa laika sosėrėitės ont pečiaus guliejė. Vėina karta tik plikt žemīn nu pečiaus ir aidā pru doris. Buočelė šauk, vadėn, pargrīžtė praša:

– Picieli, pici, pickieli, nelakiuok niekor, būkem vėsė nomėi.

Rainis nesėklausė, kap ėjė, tėp ėr ėšėjė, oudėga papūtės. Kumet parės, buočelė nežėna. A parės ėš vėsa?

Praėjė kažkėik čiesā. Tik brakšt, brakšt i doris, ėr mīau... Atėdara doris babūnelė. Je, pri slėnkstė top Rainielis. Veizas, spėgėn sava akeliem tėp gailė. Ap-sėdžiaugė abodo buočelė, ka Rainielis parėjė. Viel mīl, šer, gluosta. Vuo katėnielis ont pečiaus šėlduos. Bet neėlgam. Kažkas Raineliou šuovė i kramelė, tas tik šmurkšt par doris i lauka. Buočelė viel kvėit, vadėn, praša pargrīžtė, vuo Rainis neatsėsokdams nobidzena tuolīn – i laukus.

Nelėgā trokos ė viel i doris brakšt, brakš, ėr mīau, mīau...

KAP LIŪTS PADIEJIEJĖS ĖIŠKuoja

(pasaka)

Senās, baisė senās čiesās mėška žvierīs toriejė sava karalio. Vėsū bėndro sotarėmo anou bova ėšrinkts liūts. Anuo slūžma ėjė struopė. Liob ėšrėštė vėsuokiausius ruokundus tarp žvieriū. Lakstė ėš vėina mėška gala i

kėta. Liūtou tas pakīriejė, tā ons somėslėjė ėsėtaisītė sau padiejiejė, ka ana sožėnuotom ė sorašitom vėsas žvieriū biedas, praneštom aple anas karaliou.

Liūts jau bova nosėveiziejės vėina – tuokė neš-pietna ėlgakuojė, greitabiegė stėrna. Pasėvadėna ons anou pas savi ė saka:

– Aš ėšsėžiuosio, vuo to gerā paoustik ė pasakik, kuoks smuoks ėn ėš mona gerklies?

Stėrna nuolonkė sotėka. Skrupulingā, atsėdiejusi, kou rimtiau paoustė... ė, nu tuo dvuoka apsvaigusi, stai-gė pakrėta ont žemės. Ėš baimės drebiedama ėšsteniejė:

– Mona karaliau, jums ėš burnuos ėn bjauros dviesėnas dvuoks.

– Dumk mon ėš akiū, kad aš tavės daugiau neb-matītiuo! To pati veikė gali palėktė dviesėna! – so-riaumuojė nekontėns atsakīmo žvieriū karalios.

Stėrna kap kolka noliekė tuolīn, ka net dolkės parūka. Liūts, palėkės vėns, vuožuo, ka gal ė ne-bluogā būtom stėrnelė pajimtė i padiejiejės. Vėso-met teisībė anam sakītom, praneštom tėkruosės naujīnas. Bet ka ana tik žuolės tejied, gal keltė vė-suokiausiu nesosėpratėmu. Geriau pasėvadinsio vėl-ka. Ons juk, kap ė aš, jied mėsa. Kou ons pasakīs?

Vėlks, karaliaus pavadints ont kėlėma, atslin-ka žvalgīdamuos i vėsas posės. Liūts anam oždavė tou pati klausėma. Vėlks paoustė, paoustė liūta ger-klė ė pasakė, ka nieka naujė neožoud, smuoks kap smuoks, nieka ipatinga. Liūts patraka ė ožriaumuojė:

– Ka aš daugiau tavės nematītiuo! Dink ėš akiū!

Karalios vuožuo, ka vėlks būtom švaks padie-jies, pataikautom anam, teisībės i akis nesakītom, ruokunda so žvierim nesprėstom.

Paskiau ons pamėslėjė aple lapė. Ana karaliou pasėruodė esonti žvitri, apsucri, linksma. Tad ė pasėvadėna anou pas savi ont kėlėma. Ši pas kara-lio atėjė rizikaunė oudėga papūtusi. Bet paskiau i liūta veiziejuos palonkė, akieliu nenoleisdama. Šės rodasnapė oždavė tou pati klausėma. Lapė ėn so-kėnės aplink liūta tā ėš vėinuos posės, tā ėš kėtuos. Truopnė apousta, sorauk kakta, patrėn sau nuosi. Spėcialnė nosėčiaudiejusi nuolonkė saka:

– Mīlista karaliau, negalio pasakītė. Nesenė so-sėrgau sluoga, tad nieka neužoudo.

Liūtou tas atskīms patėka. Va, mėslėj, mon tuokiuos padiejiejės ė rėk. Ana gudri, daili, rėkalus pasoks tėp, kap karaliou rėks. Nu tuo karta lapė ė palėka liūta padiejiejė.

PAKEIKSNUOJĖMĀ

1. Kuo lēndi i akis so sava katiejēmo, ka to plunksnuoms apkēbtumi, vēštaplunksni!
2. Kuo plusti kap varliežgalvis prūdalie, varliū to korkalē!
3. Negadink mon nervu! Ka tavi karklažvirblis ožkapuotom, karklini to, čirškīnē!

PATARLĒS Ē PRIEŽUODĒ

1. Lēižovio plakdams darbū nenodērbsi.
2. Ē pri naujū batu puoras prēkimb.
3. Naujē jopelē razoma neprēdies.
4. Vēlks šonēis balsa nebējē, ale nepatink, ka vaukšnuo.
5. Bluogās darbās dongaus neožsētarnausi.
6. Ož eurus gera varda nenosēpērksi.
7. Šīpsena par vēsa morza, vuo geroma ni laša.
8. Džiaugas kap gelžieli radēs.
9. Gerē žuodē dūšē šēlda, vuo bluogē gēlda.
10. Ē varna dedas muokīta, je šalēp nier peliedas.

11. Ē katītis i miedi ilēp, bet ne vēsomet ēšlēp.
12. Nebūk kap šarka, katra ont televizuoriaus antenas top ē vēsēms kuolējēs, ka vēsa pasaulē naujīnas žēna.
13. Ta karuona – kap knioisis, pri vēsū lend, bet ne vēsēms ikond.
14. To nebūk kap bata auls, tavi viel kas nuors apmaus. Sava razoma toriek ē par daug nežiuoplēniek.
15. Gīvenk sava razomo.

Potuograpē Mukienē Danutē

